

Omaishoitajaliiton puheenvuoro kuulemistilaisuudessa perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelman valmistelusta

7.11.2024 klo 10-12

Elias Vartio
Oikeudellinen asiantuntija
Omaishoitajaliitto

Kiitos puheenvuoroista,

Aluksi taustaa omaishoitajista. Sopimusomaishoidon sopimuksen tehneitä omaishoitajia on 50 000. Sitovassa hoivavastuussa on kuitenkin yhteensä noin 350 000 henkeä. Päivittäin 100 000 työkäistä henkilöä auttavat toisessa osoitteessa asuvaa henkilöä. Lapsen omaishoitajia on noin viidennes omaishoidon sopimuksen tehneistä omaishoitajista.

Toimintaohjelman valmisteluun liittyen haluan nostaa esille kaksi näkökulmaa:

Ensinnäkin toivon, että jo ihan ohjelman ylätasolla **tunnistetaan sitovan läheis-omaishoivan tilanteet sosiaalisena riskinä**, erityisesti työkäisille omaishoitajille, jotka jäävät osittain tai kokonaan työelämästä pois. Työkäisillä omaishoitajilla on heikompi sosiaaliturva kuin eläkeläisillä ja tilanne voi johtaa pitkäaikaiseen köyhyyksierteeseen.

Mikäli henkilö joutuu turvautumaan viimesijaiseen toimeentulotukeen, estää tämä puskureiden kartuttamista ja jättää perheen vastaisuudessakin haavoittuvaan taloudelliseen asemaan. Ilmiönä tämä on hyvin sukupuolittunut ja koskettaa erityisesti naisia. Sitova hoitotilanne estää lisäansioiden hankkimisen verrattuna muuhun väestöön. Erityisesti tämä koskettaa erityislasten vanhempia, erityisesti yksinhuoltajia. Vammaisten lasten perheissä esiintyy enemmän avo- ja avioeroja (Hiilamo et al)

Myös omaishoidon tuen lähtökohtana on se, että sillä ei ole tarkoitus korvata ansionmenetyksiä. Lisäksi sosiaaliturvan leikkaukset ja kiristykset voivat välillisesti asettaa omaishoitajat muita heikompaan asemaan.

Oikeuskirjallisuudessa tämänkaltaista ilmiötä kutsutaan välilliseksi syrjinnäksi; vaikka säännöt ovat samat kaikille, voi osa joutua muita heikompaan asemaan esimerkiksi sairauden, vamman, työkyvyttömyyden TAI SITOVAN OMAISHOIDON TILANTEEN VUOKSI.

Sitovassa hoitovastuussa olevat työikäiset henkilöt tulisi siten tunnistaa olevan haavoittuvassa asemassa toimeentulon ja näkökulmasta ja tämä tulisi tunnistaa haasteeksi perus- ja ihmisoikeuksien yhdenvertaiselle toteutumiselle.

Toinen näkökulma minkä tahdomme nostaa esille on jokaisen, myös iäkkäiden henkilöiden, oikeus ihmisarvoiseen elämään. Perustuslakimme edellyttää, että jokaiselle taataan riittävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut. Silti, vaikka hoivan tarve kasvaa yhteiskunnassa näyttää välillä siltä, että palveluverkosta ollaan pikemminkin ajamassa alas. Tämä taas johtaa siihen, että yhä suurempi vastuu hoivasta kasautuu läheisille. Tämä on lyhytnäköistä. Myös omaishoito tarvitsee rinnalleen toimivan palveluekosysteemin ja myös omaishoitajien hyvinvoinnista ja sosiaaliturvasta on pidettävä huolta, varsinkin ikääntyvässä yhteiskunnassa, jossa huoltosuhde ja tekijöiden määrä heikkenee.

Ohjelmassa tulisi siten tarkastella sekä riittävien sotepalveluiden kehitystä sekä omaishoidon sosiaaliturvan kehittämistarpeita, erityisesti työikäisten näkökulmasta.

Kutsu kuulemistilaisuuteen 7.11.: Kansallisen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelman 2024–2027 valmistelu

(På svenska se nedan)

Hyvä vastaanottaja,

oikeusministeriössä on valmisteilla Suomen neljäs [kansallinen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelma vuosille 2024–2027](#). Toivotamme sidosryhmät tervetulleiksi verkkokuulemistilaisuuteen 7.11. klo 10–12 kertomaan näkemyksensä toimintaohjelman toteuttamisesta. Tietoa tilaisuuteen ilmoittautumisesta alempana.

Hallitusohjelman mukaan hallitus vahvistaa oikeusvaltion perusrakenteita valmistelemalla ja panemalla täytäntöön Suomen neljännen kansallisen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelman. Toimintaohjelma keskittyy siten suomalaisen oikeusvaltion perusrakenteisiin ja sen painopisteiksi on tunnistettu seuraavat oikeusvaltion vahvistamisen osa-alueet:

1. Oikeuslaitoksen riippumattomuuden vahvistaminen
2. Oikeussuojan saatavuuden edistäminen ja pääsy oikeuksiin
3. Haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien suojelu ja tukeminen
4. Ihmisoikeuskasvatus ja tietoisuuden lisääminen perusoikeuksista
5. Oikeuksien toteutumisen seuranta
6. Demokratia, osallisuus ja sananvapaus

Kuulemistilaisuudessa esitellään toimintaohjelman valmisteluprosessia sekä suunnitelmia toimintaohjelman sisällöksi. Tämän jälkeen osallistujilla on mahdollisuus esittää näkemyksiään toimintaohjelman valmistelua koskien.

Teams-kokouslinkki sekä materiaalit kuulemistilaisuuteen lähetetään webropol-lomakkeella ilmoittautuneille lähempänä tilaisuutta. Pyydämme keskustelun sujuvoittamiseksi osallistujia ilmoittamaan webropol-lomakkeella osallistumisensa lisäksi myös aikomuksestaan pitää tilaisuudessa puheenvuoro (max. 3 minuuttia). Varaamme mahdollisuuksien mukaan tilaisuuden lopusta aikaa myös ennalta ilmoittamattomille puheenvuoroille. Huomioithan, että kuulemistilaisuudesta ei tule heti ilmoittautumisen jälkeen kalenterikutsua, joten merkitsethän tilaisuuden itse kalenteriisi.

Aika: torstai 7.11. klo 10–12

Paikka: Teams-videoneuvottelu (linkki toimitetaan myöhemmin)

Ilmoittautuminen: [Webropol-lomakkeella](#) 30.10. mennessä, mikäli haluat saada ennakkomateriaalit ajoissa. Ilmoittautuminen tilaisuuteen on mahdollista 5.11. asti, mutta tällöin voimme luvata materiaalit vasta tilaisuutta edeltävänä päivänä.

Lisätietoja tilaisuudesta antaa hallinnollinen avustaja Jaana Kärpänoja (jaana.karpanoja@gov.fi). Tilaisuuteen pyritään hankkimaan suomalaisen viittomakielen tulkkaus. Jos sinulla on esteettömyyteen tai saavutettavuuteen liittyviä erityistarpeita, lähetäthän tiedon niistä turvaviestillä osoitteeseen jaana.karpanoja@gov.fi. Turvaviestipalvelun käyttäminen on ilmaista ja se löytyy osoitteesta <https://turvaviestit.gov.fi>.

Kutsua saa välittää eteenpäin muille aiheesta kiinnostuneille!

Inbjudan till diskussionsmöte 7.11: beredningen av den nationella handlingsplanen för grundläggande och mänskliga rättigheter 2024–2027

Bästa mottagare,

vid justitieministeriet bereds Finlands fjärde [nationella handlingsplan för grundläggande och mänskliga rättigheter 2024–2027](#). Vi önskar intressentgrupperna välkomna till diskussionsmötet på webben 7.11. kl. 10–12 för att framföra sina synpunkter på genomförandet av handlingsplanen. Information om anmälan till evenemanget finns nedan.

Enligt regeringsprogrammet stärker regeringen rättsstatens grundläggande strukturer genom att bereda och genomföra Finlands fjärde nationella handlingsplan för grundläggande och mänskliga rättigheter. Handlingsplanen fokuserar således på den finländska rättsstatens grundläggande strukturer och följande delområden för stärkande av rättsstaten har identifierats som prioriterade områden:

1. Stärkande av rättsväsendets oberoende
2. Främjande av tillgången till rättsskydd och tillgång till rättigheter
3. Skydd och stöd till utsatta grupper
4. Människorättsfostran och ökad medvetenhet om de grundläggande fri- och rättigheterna
5. Uppföljning av tillgodoseendet av rättigheterna
6. Demokrati, delaktighet och yttrandefrihet

Vid diskussionsmötet presenteras beredningsprocessen för handlingsplanen samt planerna för handlingsplanens innehåll. Därefter har deltagarna möjlighet att framföra sina synpunkter för beredningen av handlingsplanen.

Teams-möteslänken och materialet skickas närmare evenemanget till dem som anmält sig via webropol-blanketten. För att göra diskussionen smidigare ber vi att deltagarna på webropol-blanketten utöver sitt deltagande också meddelar om sin avsikt att hålla ett anförande vid evenemanget (max. 3 minuter). Vi reserverar i möjligaste mån tid i slutet av evenemanget också för oanmälda anföranden. Observera att det inte kommer någon kalenderinbjudan till diskussionsmötet genast efter anmälan, så anteckna evenemanget i din kalender.

Tid: torsdag 7.11. kl. 10–12

Plats: Teams-videokonferens (länken sänds senare)

Anmälan: [via Webropol-blanketten](#) senast den 30.10., om du vill få förhandsmaterialet tidigare. Det är möjligt att anmäla sig till evenemanget fram till 5.11., men då kan vi lova materialet först dagen före evenemanget.

Ytterligare information om evenemanget ges av administrativ medarbetare Jaana Kärpänoja (jaana.karpanoja@gov.fi). Det strävas efter att skaffa tolkning i det finska teckenspråket till evenemanget. Om du har särskilda behov som gäller tillgänglighet, skicka information om dem genom ett säkerhetsmeddelande till adressen jaana.karpanoja@gov.fi. Användningen av tjänsten för säkerhetsmeddelanden är gratis och finns på adressen <https://turvaviestigov.fi>. Inbjudan får förmedlas till andra som är intresserade av ämnet!